

ایرانیان قدیم شادی و نشاط را از موهبت های خدایی و غم و اندوه و تیره دلی را از پدیده های اهریمنی می پنداشتند. مراسم نوروز، جشن مهرگان، جشن سده، چهارشنبه سوری و شب یلدا و سنت های دیگر در واقع بیانگر این حقیقت است که ایرانیان پس از رهایی از بیدادگری و ستم به شکرانه بازیافتن آزادی، جشن برپا می ساختند و پیروزی نیکی بر بدی و روشنایی بر تاریکی و داد بر ستم را گرامی می داشتند.

شب یلدا نیز یکی از این موارد است. در دوران کهن، شب مظهر تاریکی و تباهی و وحشت بوده و اغلب سعی می کردند که شب هنگام با افروختن آتش و افزودن نور، خانه روشن باشد. تا پلیدی و تباهی در آن راه نیابد. شب یلدا طولانی ترین شب ها است. یعنی تسلط تاریکی بر زمین از تسلط نور خورشید و روشنایی می کاهد. و چون فردای این شب روشنایی بر ظلمت غالب و روز طولانی می شود، ایرانیان تولد دوباره خورشید را که مظهر روشنایی است جشن می گیرند. در ایران کهن هر يك از سی روز ماه، نامی ویژه دارد، که نام فرشتگان است. نام دوازده ماه سال نیز در میان آنهاست. در هر ماه روزی را که نام روز با نام ماه یکی باشد، جشن می گرفتند. دی ماه، در ایران کهن، چهار جشن، وجود داشت. نخستین روز دی ماه و روزهای هشتم، پانزدهم و بیست و سوم، سه روزی که نام ماه و نام روز یکی بود. و در این سی روز ماه، سه روز آن ؟دی؟ نام دارد و هر سه روز را در گذشته جشن می گرفتند. امروز از این چهار جشن تنها شب نخستین روز دی ماه، یا شب یلدا را جشن می گیرند، یعنی آخرین شب پاییز، نخستین شب زمستان، پایان قوس، آغاز جدی و درازترین شب سال. یلدا از نظر معنی معادل با کلمه نوئل از ریشه ناتالیس رومی به معنی تولد است و نوئل از ریشه یلدا است. واژه یلدا سریانی و به معنی ولادت است. ولادت خورشید (مهر و میترا) و رومیان آن را (ناتالیس انویکتوس) یعنی روز (تولد مهر شکست ناپذیر) نامند.

اجداد ما این شب را تا به صبح به جشن و پایکوبی به گرد آتش، می پرداختند، برخوانی الوان از میوه هایی چون هندوانه، خربزه، انار، سیب، خرمالو و به می نشستند. این میوها هر يك بار معنایی نمادین با خود دارد، هندوانه که قاچ های مدور می خورد چون خورشید، یادآور گرمای تابستان و فرونشاندن عطش است.

انار صندوقچه دانه های مروارید، سرخ که خود نماد تناسل نسل و زایش است و شب چره هایی که با شکستن آن شادی را با خود به همراه می آورد و دمی همه را از حرف زدن باز می دارد.

پایان فصل خزان و فرارسیدن سرما و دگرگونی رنگ زمین از زردی خزان به سفیدی عشق و محبت را ایرانیان از دیرباز در شبی بلند و مهربانگرمی می دارند. جای جای ایران زمین به عنوان سرزمینی کهن با کوله باری مملو از آیین های هزاران ساله، " یلدا " بلندترین شب سال را به گونه ای خاص و برگرفته از آیین ها و سنت های بومی منطقه به صبح می رسانند. آیین های شب یلدا گرچه در گذر ایام دستخوش تغییراتی شده اما همچنان در سنت های مناطق مختلف کشور مورد توجه قرار دارد. هرچند که زندگی ماشینی و گرفتاری های روزمره، موجب ایجاد فاصله میان مردم ایران با سنت ها و آیین های گذشته شده، اما هنوز هم جلوه ها و نمادهای از سنت های ویژه ای از ایران باستان در ایامی مانند شب یلدا و نوروز به چشم می خورد. نکته زیبا و بیادماندنی بلندترین شب سال در این است که همه ایرانیان اعم از فارس، ترک، کرد، لر، بلوچ و عرب، شب یلدا را شب جشن شادی، دور

هم نشینی ، مهرورزی،دوستی و صداقت می دانند. آنچه در این میان و برگزاری آیین های ویژه شب یلدا جالب است شباهت های جشن کریسمس به یلدا است.